

Porez na dohodak, doplatak za djecu i pomoć za uzdržavanje: vertikalni i horizontalni učinci preraspodjele dohotka

Urban, Ivica

Source / Izvornik: **Skrivena javna potrošnja: sadašnjost i budućnost poreznih izdataka, 2012, 33 - 41**

Conference paper / Rad u zborniku

Publication status / Verzija rada: **Published version / Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)**

<https://doi.org/10.3326/bpi.2012.4>

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:242:908847>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial 4.0 International/Imenovanje-Nekomercijalno 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-14**

Repository / Repozitorij:

[Institute of Public Finance Repository](#)

POREZ NA DOHODAK, DOPLATAK ZA DJECU I POMOĆ ZA UZDRŽAVANJE: VERTIKALNI I HORIZONTALNI UČINCI PRERASPODJELE DOHOTKA

IVICA URBAN

INSTITUT ZA JAVNE FINANCIJE, ZAGREB
JEL KLASIFIKACIJA: D31, D33, H23, H24

doi: 10.3326/bpi.2012.4

SAŽETAK

U radu se analiziraju učinci preraspodjele dohotka koje izazivaju porez na dohodak s prirezom, pomoć za uzdržavanje i doplatka za djecu. Upotrebom hipotetičkih i stvarnih podataka otkriva se zadovoljava li fiskalni podsustav koji se sastoji od ta tri instrumenta načela vertikalne i horizontalne pravednosti. Za ujednačavanje dohodaka različitih tipova obitelji koristi se „modificirana OECD-ova ljestvica“. Spomenuti fiskalni podsustav smanjuje nejednakost dohotka mjerenu Ginijevim koeficijentom za 12,8%, a učinak horizontalne nejednakosti je relativno nizak i iznosi 2,6% redistributivnog učinka. Najveći doprinos smanjenju nejednakosti pruža porez na dohodak s prirezom, a najveći doprinos horizontalnoj nejednakosti ostvaruje doplatka za djecu.

Ključne riječi: porezi, socijalne naknade, osobni odbitak, vertikalna i horizontalna pravednost, redistributivni učinak

1. UVOD

Neto fiskalnu korist možemo definirati kao razliku vrijednosti socijalnih naknada, javnih usluga i ostalih koristi koje neka obitelj ostvaruje od države i vrijednosti poreza, doprinosa i drugih davanja koja ta obitelj plaća državi. Načelo vertikalne pravednosti fiskalnog procesa zahtijeva da obitelji s nižim tržišnim dohocima trebaju ostvariti veću neto fiskalnu korist nego obitelji s višim dohocima. S druge strane, načelo horizontalne pravednosti zahtijeva da obitelji s jednakim tržišnim dohotkom ostvaruju jednaku neto fiskalnu korist. U suprotnom, javlja se horizontalna nejednakost, koja se obično drži nepoželjnim čimbenikom procesa preraspodjele. Ukupna promjena nejednakosti u raspodjeli dohotka rezultat je međudjelovanja čimbenika koji zadovoljavaju načelo vertikalne pravednosti i krše načelo horizontalne pravednosti (Duclos i Araar, 2006).

U ovom radu bavimo se preraspodjelom dohotka koju izaziva fiskalni podsustav sastavljen od tri važna instrumenta: poreza na dohodak s prirezom (PDP), pomoći za uzdržavanje (PUZ) i doplatka za djecu (DD). Temeljem poznavanja njihovog dizajna možemo pretpostaviti da sva tri instrumenta zadovoljavaju načelo vertikalne pravednosti. Naime, dohodovni cenzus i formule za izračun PUZ-a i DD-a određeni su tako da samo obitelji s niskim dohocima imaju pravo na ostvarenje tih naknada. Porez na dohodak, zahvaljujući osobnim odbicima i progresivnom rasporedu poreznih stopa, relativno više opterećuje pojedince i obitelji s višim dohocima.

Stoga se može očekivati i da cijeli fiskalni podsustav koji se sastoji od PDP-a, PUZ-a i DD-a zadovoljava načelo vertikalne pravednosti, odnosno da u prosjeku smanjuje dohodovne razlike između „bogatijih“ i „siromašnijih“. No, istodobno možemo pretpostaviti da podsustav izaziva i horizontalnu nejednakost. Naime, PDP, PUZ i DD su zasebni fiskalni instrumenti koji nisu nužno međusobno usklađeni u smislu zadovoljenja načela horizontalne pravednosti. Nadalje, u procjeni redistributivnih učinaka općenito veliku ulogu igraju definicije dohotka, posebice vezano uz „ujednačavanje“ dohodaka obitelji s različitom strukturom prema broju i starosti članova, te njihovim životnim potrebama. Horizontalna nejednakost dijelom se javlja zbog toga što istraživač u svojoj analizi koristi drukčiju definiciju „ujednačavanja“ dohotka od one koju koriste donositelji ekonomskih odluka.

Cilj je ovog rada otkriti zašto PDP, PUZ i DD izazivaju horizontalnu nejednakost, te izmjeriti vertikalni i horizontalni učinak tog fiskalnog podsustava. Pri tome se za ujednačavanje dohodaka različitih obitelji koristi „modificirana OECD-ova ljestvica“, o čemu se govori u drugom dijelu rada. U trećem dijelu analizira se utjecaj PDP-a, PUZ-a i DD-a na dohodak hipotetičkih obitelji koje se razlikuju po broju članova i ostvarenom tržišnom dohotku. U četvrtom dijelu prikazani su izračuni vertikalnog i horizontalnog učinka PDP-a, PUZ-a i DD-a na temelju stvarnih podataka o dohocima kućanstava u Hrvatskoj 2008. Peti dio rada sadrži zaključak.

2. UJEDNAČAVANJE OBITELJSKIH DOHODAKA

Na početku analize potrebno je utvrditi koje obitelji imaju jednak, a koje različit dohodak. Primjerice, obitelji A, B i C redom su zaradile mjesečni tržišni dohodak od 7.500, 10.500 i 13.500 kuna. Pretpostavimo da se obitelj A sastoji od dva odrasla člana, obitelj B dva odrasla člana i dvoje djece, a obitelj C dvoje odraslih i četiri djeteta, te da su jednake u svim ostalim aspektima. Obitelj C ostvaruje 80% veći dohodak od obitelji A, međutim, je li životni standard članova te obitelji 80% veći od standarda članova obitelji A? Zsigurno ne, jer su *potrebe* obitelji C, koja ima šest članova, veće od potreba dvaju članova obitelji A.

Dakle, u analizi nas zapravo ne zanima ukupni dohodak obitelji, već životni standard koji članovi obitelji ostvaruju tim dohotkom. Kako odrediti životni standard različitih obitelji s obzirom na ukupni dohodak, broj i strukturu članova obitelji, te različite druge čimbenike koji utječu na kvalitetu života? Na ovo pitanje gotovo je nemoguće odgovoriti. Ipak, radi provedivosti analize, smišljene su formule *ujednačavanja dohotka* različitih obitelji. U ovom radu koristimo uvriježenu „modificiranu OECD-ovu ljestvicu“ (MOECD), koja funkcionira na sljedeći način: za različite vrste obitelji izračunavaju se bodovi, tako što se prvom odraslom članu dodjeljuje 1 bod, svakom sljedećem odraslom članu 0,5 bodova, a svakom djetetu 0,3 boda. Ova ljestvica uvažava ekonomije obujma koje se ostvaruju zajedničkim životom u obitelji odnosno kućanstvu, uz dodatnu pretpostavku da djeca imaju manje potrebe od odraslih članova. Zanimaraju se sve ostale okolnosti koje bi mogle utjecati na životni standard obitelji. Svakako, ova ljestvica je arbitrarna, ali s obzirom na njenu veliku zastupljenost u sličnim istraživanjima, pokazalo se korisnim upotrijebiti je kao polazište u analizi.¹

Preračunato u bodovima, obitelj A s dva odrasla člana „dobiva“ 1,5, obitelj B s dva odrasla člana i dva djeteta 2,1, a obitelj s dvoje odraslih i četiri djeteta 2,7 boda. Ukupni dohodak obitelji dijeli se brojem bodova kako bi se dobio „ujednačeni dohodak“. U Tablici 1. vidimo da sve obitelji imaju jednak ujednačeni dohodak od 5.000.

¹ Državni zavod za statistiku koristi MOECD u izračunu stope siromaštva i nejednakosti dohotka. Vidjeti DZS (2011).

Tablica 1.*Ujednačavanje dohotka prema „modificiranoj OECD-ovoj ljestvici“*

Obitelj	Odrasli	Djeca	Ukupni dohodak	Broj bodova	Ujednačeni dohodak
A	2	0	7.500	1,5	5.000
B	2	2	10.500	2,1	5.000
C	2	4	13.500	2,7	5.000

3. IZVORI HORIZONTALNE NEJEDNAKOSTI

Za hipotetičke obitelji A, B i C te različite iznose dohotka izračunavamo iznose plaćenog poreza na dohodak i prireza, a zatim i iznose pomoći za uzdržavanje i doplatka za djecu. Ukupni dohodak prije poreza i socijalnih naknada (UDP) jednak je dohotku kako ga definira Zakon o porezu na dohodak.² Ostvaruju ga odrasli članovi, tako da svaki zarađuje polovicu UDP-a. Također pretpostavljamo da su sva djeca u dobi od 7 do 14 godina. Stopa prireza je 12%. Tablica 2. donosi iznose poreza i naknada za osam različitih iznosa UDP-a između 0 i 15 tisuća kuna. Izračuni su napravljeni prema zakonima i pravilnicima koji su vrijedili 1. siječnja 2012.³

Pogledajmo iznose poreza i naknada svih triju obitelji za UDP od nula kuna. Nijedna obitelj ne plaća porez na dohodak jer ga i ne ostvaruju. Obitelj A ostvaruje 800 kuna, obitelj B 1.700 kuna, a obitelj C 2.600 kuna pomoći za uzdržavanje. Pomoć za uzdržavanje izračunava se množenjem osnovice koja iznosi 500 kuna i faktora koji ovisi o strukturi obitelji.⁴ Za obitelj A faktor iznosi 1,6, a za svako dijete u dobi od 7 do 15 godina povećava se za 0,9, tako da obitelj B s dvoje djece ima faktor 3,4, a obitelj C s četvero djece faktor 5,2. Dakle, pomoć za uzdržavanje uvažava veće potrebe obitelji s djecom. Međutim, obitelji s djecom ostvaruju i dodatno pravo na doplatku za djecu, tako da se razlika između obitelji A, te obitelji B i C još više povećava. Za obitelji bez dohotka doplatku za djecu po djetetu iznosi oko 300 kuna, a za treće i četvrto dijete isplaćuje se dodatno i pronatalitetni dodatak od 500 kuna po djetetu.⁵ Tako je za obitelj B ukupni doplatku za djecu oko 600 kuna, a za obitelj C oko 2.200 kuna.

Iznosi pomoći za uzdržavanje i doplatka smanjuju se kako raste UDP, pa obitelj A već pri dohotku od 1.000 kuna nema pravo na pomoć za uzdržavanje, a za obitelj B ona se smanjuje na 700 kuna, odnosno 1.600 kuna za obitelj C. Doplatku za djecu obitelji B smanjuje se na oko 400 kuna pri UDP-u od 5.000 kuna, a za više dohotke iščezava. Obitelj C i pri UDP-u od 10.000 kuna ostvaruje doplatku za djecu od oko 1.800 kuna (oko 200 kuna za svako dijete plus pronatalitetni dodatak od 1.000 kuna).

Iznos poreza na dohodak s prirezom jednak je nula za niske dohotke zahvaljujući osobnom odbitku koji iznosi 1.800 kuna za svakog odraslog člana. Jedan odrasli član u obiteljima koje imaju djecu ostvaruje i pravo na dodatni odbitak za djecu, i to u iznosu od 2.160 kuna za dvoje djece u obitelji B, odnosno 6.480 kuna za četvero djece u obitelji C. Zbog toga uočavamo da za iste razine UDP-a obitelji B i C plaćaju manje poreza od obitelji A.

² Primjerice, ako se radi o plaći, dohodak je jednak je bruto plaći umanjenoj za doprinose iz plaće.

³ Zakon o porezu na dohodak (NN 177/04, NN 73/08, NN 80/10). Najnovije promjene Zakona o porezu na dohodak stupaju na snagu 1. ožujka 2012. (NN 12/02).

⁴ Zakon o socijalnoj skrbi (NN 57/11).

⁵ Zakon o doplatku za djecu (NN 94/01, NN 138/06, NN 107/07, NN 37/08, NN 61/11).

Tablica 2.

Dohoci, porezi i socijalne naknade za hipotetičke obitelji

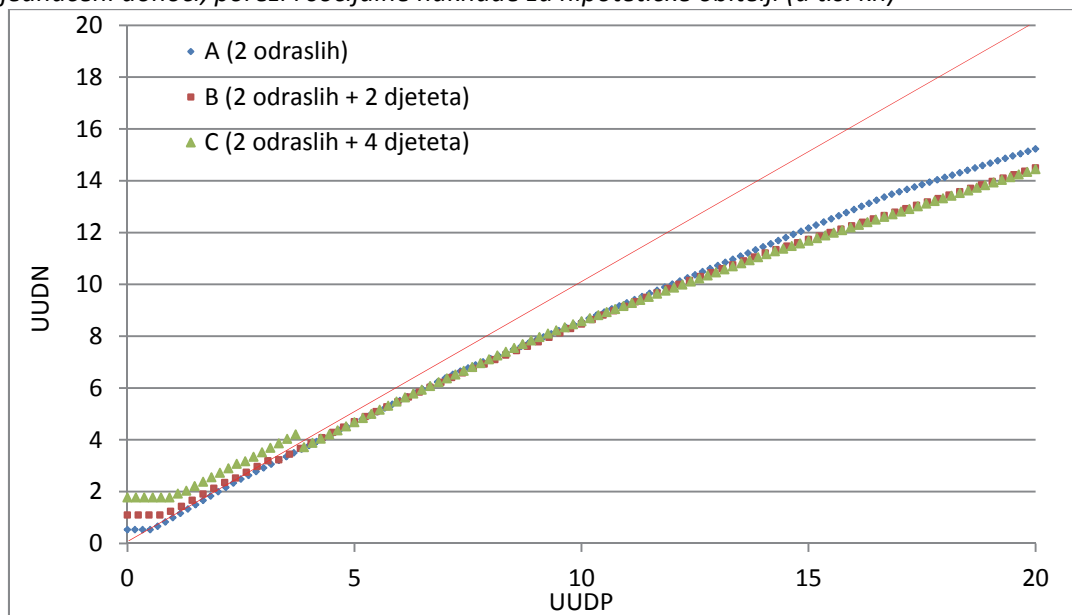
UDP	PDP	PUZ	DD	UDN	UUDP	UUDN
Obitelj A						
0	0	800	0	800	0	533
1.000	0	0	0	1.000	667	667
2.000	0	0	0	2.000	1.333	1.333
3.000	0	0	0	3.000	2.000	2.000
4.000	54	0	0	3.946	2.667	2.631
5.000	188	0	0	4.812	3.333	3.208
10.000	860	0	0	9.140	6.667	6.093
15.000	2.144	0	0	12.856	10.000	8.571
Obitelj B						
0	0	1.700	599	2.299	0	1.095
1.000	0	700	599	2.299	476	1.095
2.000	0	0	599	2.599	952	1.238
3.000	0	0	499	3.499	1.429	1.666
4.000	27	0	499	4.472	1.905	2.130
5.000	94	0	399	5.305	2.381	2.526
10.000	570	0	0	9.430	4.762	4.490
15.000	1.548	0	0	13.452	7.143	6.406
Obitelj C						
0	0	2.600	2.197	4.797	0	1.777
1.000	0	1.600	2.197	4.797	370	1.777
2.000	0	600	2.197	4.797	741	1.777
3.000	0	0	2.197	5.197	1.111	1.925
4.000	27	0	1.998	5.971	1.481	2.211
5.000	94	0	1.998	6.904	1.852	2.557
10.000	430	0	1.798	11.368	3.704	4.210
15.000	1.072	0	0	13.928	5.556	5.159

Ukupni dohodak obitelji nakon poreza i socijalnih naknada (UDN) jednak je UDP-u umanjenom za PDP i uvećanom za PUZ i DD. Sada UDP i UDN ujednačavamo koristeći „modificiranu OECD-ovu ljestvicu“, čime dobivamo ujednačeni UDP (UUDP) i ujednačeni UDN (UUDN), koji su prikazani u zadnja dva stupca Tablice 2.

Grafikon 1. prikazuje izračune UUDN-a za čitav niz vrijednosti UUDP-a. Promatrajući funkcijski odnos između UUDN-a (uspravna os) i UUDP-a (vodoravna os) možemo vizualno uočiti izaziva li podsustav koji se sastoji od PDP-a, PUZ-a i DD-a horizontalnu nejednakost. Primjerice, promotrimo kolike su vrijednosti UUDN-a za obitelji A, B i C kada je UUDP jednak nuli. One se značajno razlikuju, pri čemu najmanje dobiva obitelj A, zatim obitelj B, a najviše ostvaruje obitelj C. Horizontalna nejednakost javlja se u cijelom intervalu od 0 do 3.700.

Grafikon 1.

Ujednačeni dohoci, porezi i socijalne naknade za hipotetičke obitelji (u tis. kn)

Uzrok možemo pronaći u već spomenutoj činjenici da obitelji B i C dobivaju veći iznos pomoći za uzdržavanje od obitelji A jer imaju djecu, a također primaju i doplatu za djecu. Osim toga, obitelj C prima uvećani doplatu za djecu u ime pronatalitetnog dodatka za treće i četvrto dijete. Prisjetimo se da modificirana OECD-ova ljestvica pripisuje obitelji 2,1 bod, što je 40% više od 1,5 bodova koliko se pripisuje obitelji A; za razliku od toga obitelj B pri UDP-u od nula kuna dobiva 2.299 kuna socijalnih naknada, a to je čak 187% više od iznosa koji prima obitelj A. Dakle, horizontalna nejednakost proizlazi iz činjenice da naš fiskalni sustav procjenjuje da obitelji s djecom i niskim dohotkom imaju puno veće potrebe nego što je implicirano u MOECD-u.

Kod UUDP-a od 3.700 obitelj C gubi pravo na doplatu za djecu, pa tako i na pronatalitetni dodatak. Nakon te točke, sve do iznosa ujednačenog dohotka od oko 12.000, obitelji A, B i C imaju jednak UUDN, što znači da nema horizontalne nejednakosti. Nakon te točke, UUDN obitelji A veći je od UUDN-a obitelji B i C, što opet predstavlja horizontalnu nejednakost.

Ostali izvori horizontalne nejednakosti su uvećani osobni odbitak za umirovljenike, koji iznosi 3.200 kuna spram osnovnog osobnog odbitka od 1.800 kuna, te uvećani osobni odbici za osobe koje borave na područjima posebne državne skrbi 1., 2. i 3. skupine (PPDS1, PPDS2, PPDS3) i brdsko-planinskim područjima (BPP), te za njihovu djecu. Tablica 3. prikazuje koliki ukupni osobni odbitak mogu ostvariti odrasli članovi obitelji A, B i C izvan i unutar posebnih područja. Primjerice, za obitelj C koja živi na PPDS1-u, osobni odbitak člana koji ostvaruje dodatni odbitak za djecu iznosi čak 17.764 kune, a za drugog člana 3.840 kuna. Naravno, kako bi se ostvario puni iznos osobnog odbitka potrebno je imati dohodak veći od nominalnog iznosa odbitka.

Tablica 3.

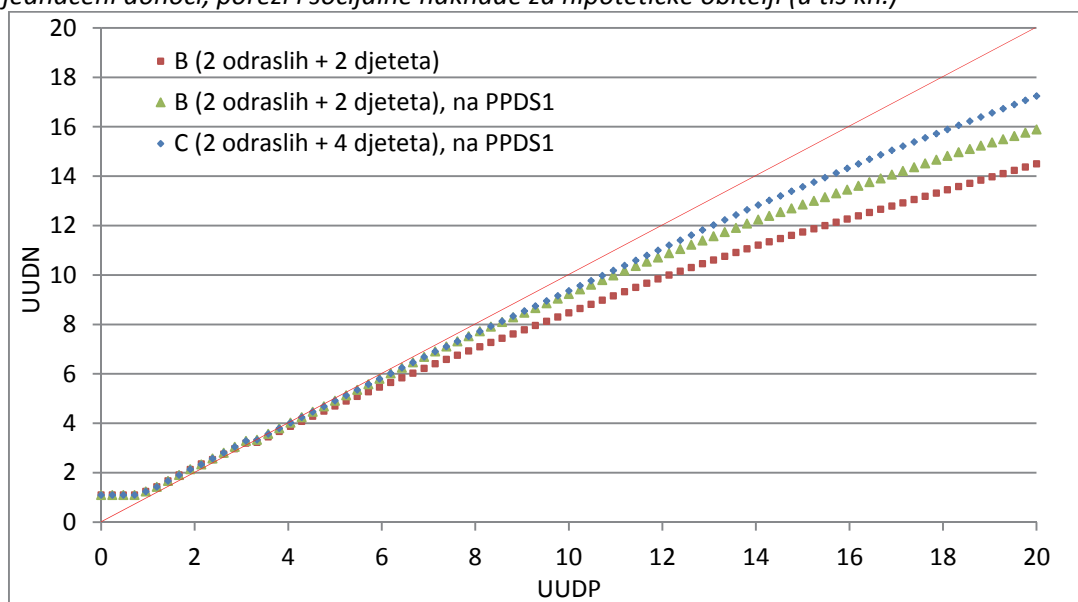
Ukupni osobni odbitak na područjima posebne državne skrbi i brdsko-planinskim područjima

	A		B		C	
	Član 1	Član 2	Član 1	Član 2	Član 1	Član 2
Opći	1.800	1.800	3.960	1.800	8.280	1.800
PPDS3/BPP	2.400	2.400	5.280	2.400	11.040	2.400
PPDS2	3.200	3.200	7.040	3.200	14.720	3.200
PPDS1	3.840	3.840	8.448	3.840	17.664	3.840

Grafikon 2. prikazuje usporedbu tri vrste obitelji: B, čiji članovi žive izvan posebnih područja (već prikazanu u Tablici 2. i Grafikonu 1.), te B i C čiji članovi žive na PPDS1. Za niske UUDP-e nema razlike u UUDN, ali nakon UUDP-a od 4.000 UUDN za dva tipa obitelji počinje rasti, sve do 2.000 za UUDP od 20.000.

Grafikon 2.

Ujednačeni dohoci, porezi i socijalne naknade za hipotetičke obitelji (u tis kn.)

4. IZRAČUN VERTIKALNOG I HORIZONTALNOG UČINKA

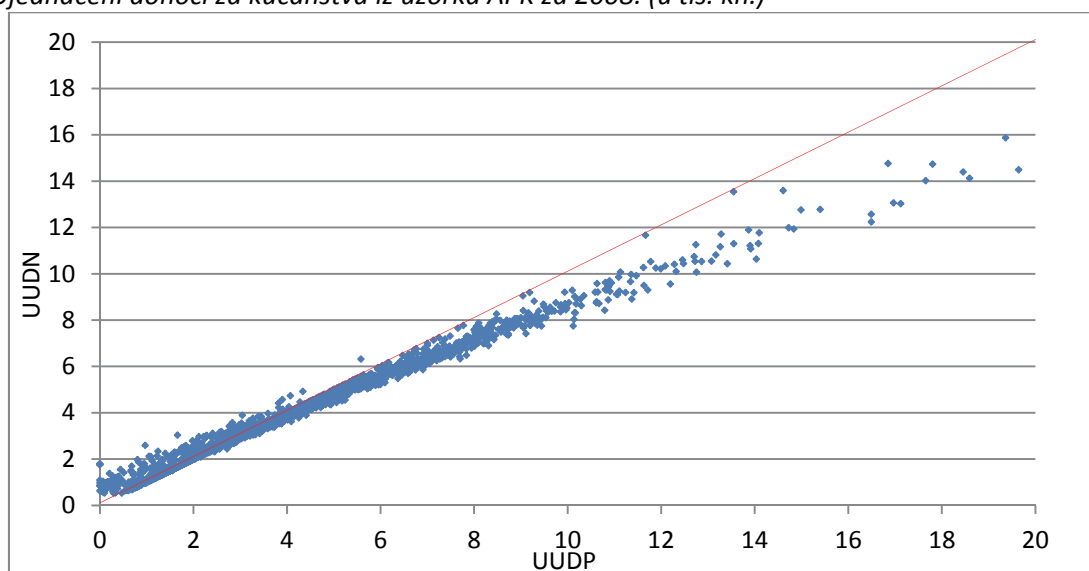
Prethodna analiza pomaže nam uvidjeti razloge nastanka horizontalne nejednakosti u podsustavu PDP-a, PUZ-a i DD-a, dohodovne intervale na kojima se pojavljuje, i njene okvirne razmjere. Međutim, izračuni su napravljeni za hipotetičke obitelji i ne pružaju nam uvid u stvarno stanje u Hrvatskoj. Zbog toga u sljedećoj analizi koristimo stvarne podatke o dohocima kućanstava i izračunavamo pokazatelje vertikalnog i horizontalnog učinka. Podaci dolaze iz Ankete o potrošnji kućanstava (APK) Državnog zavoda za statistiku, za 2008. APK sadrži neto tržišne i netržišne dohotke članova kućanstava, te podatke o različitim obilježjima kućanstava i njihovih članova.

UDP kućanstva jednak je zbroju dohodaka iz različitih izvora koji se oporezuju porezom na dohodak (plaće, mirovine, samostalni rad, povremeni samostalni rad, imovina), uvećan za socijalne naknade (osim PUZ-a i DD-a), primljene darove i vrijednost vlastite proizvodnje. Iznosi PDP-a, PUZ-a i DD-a su simulirani pomoću mikrosimulacijskog modela Instituta za javne financije, koji primjenjuje zakone i pravilnike iz 2008. godine. UDN kućanstva je jednak UDP-u umanjenom za simulirane iznose PDP-a, i uvećanom za simulirane iznose PUZ-a i DD-a. UUDP i UUDN su kao i ranije izračunati dijeljenjem vrijednosti UDP-a i UDN-a brojem bodova izračunatim koristeći MOECD.

Točkice na Grafikonu 4. predstavljaju odnos UUDN-a i UUDP-a za 3.108 kućanstava iz uzorka APK-a, a slika nas podsjeća na Grafikon 1.: kućanstva s niskim UUDP-om u prosjeku ostvaruju pozitivnu neto korist od fiskalnog podsustava ($UUDP < UUDN$), dok kućanstva s višim UUDP-om prosječno ostvaruju negativnu neto korist ($UUDN < UUDP$). To je pokazatelj koji nagovještava da PDP, PUZ i DD zajedno ostvaruju vertikalnu pravednost, odnosno transferiraju dohodak od obitelji s višim dohocima onima s nižim dohocima. Međutim, za svaku razinu UUDP-a vidimo da se razlikuju razine UUDN-a, što je manifestacija horizontalne nejednakosti. Primjerice, za UUDP od 2.000, vrijednosti UUDN-a variraju od 2.000 do 2.800.

Grafikon 3.

Ujednačeni dohoci za kućanstva iz uzorka APK za 2008. (u tis. kn.)

Nejednakost u raspodjeli dohotka mjeri se Ginijevim koeficijentima. Podsustav PDP-a, PUZ-a i DD-a smanjuje nejednakost dohotka s 0,3222, koliko iznosi Ginijev koeficijent UUDP-a (G_X), na 0,2898, kolika je vrijednost Ginijevog koeficijenta UUDN-a (G_N), što je prikazano u Tablici 4. (Urban, 2012). Razlika tih dvaju koeficijenata ($\Delta = G_X - G_N$) zove se redistributivni učinak i on je jednak 0,0424, što znači da podsustav smanjuje nejednakost dohotka za 12,8%. Koeficijent koncentracije UUDN-a ($D_{N;X}$) govori kolika bi bila nejednakost UUDN-a kada ne bi bilo horizontalne nejednakosti. Razlika $R = G_N - D_{X;N}$ zove se učinak rerangiranja i mjera je horizontalne nejednakosti. U našem slučaju iznosi 0,0011, što znači da bi redistributivni učinak bio 2,6% veći kada ne bi bilo horizontalne nejednakosti, a bio bi jednak vertikalnom učinku $V = G_X - D_{X;N}$, koji iznosi 0,0435.

Tablica 4.

Nejednakost dohotka, redistributivni, vertikalni i horizontalni učinak

	Vrijednost	% G_X
G_X	0,3322	100,0
G_N	0,2898	87,2
$D_{N;X}$	0,2887	86,9
Δ	0,0424	12,8
	Vrijednost	% Δ
Δ	0,0424	100,0
V	0,0435	102,6
R	0,0011	2,6

Kako bismo otkrili koliko su pojedinačni instrumenti podsustava zaslužni za postizanje vertikalne pravednosti i horizontalne nejednakosti, dekomponiramo granične promjene redistributivnog učinka, vertikalnog učinka i učinka rerangiranja. Izračunavamo koliko bi se promijenili ti učinci u zamišljenoj situaciji kada bi se iznosi UDP-a, PDP-a, PUZ-a i DD-a neovisno povećali za mali postotak e , jednak za sva kućanstva u uzorku.

Najveći doprinos promjeni vertikalnog učinka daje PDP (70,1%), a zatim DD (17,9%) i PUZ (12%). Najviše rerangiranja odnosno horizontalne nejednakosti stvara DD (46,6%), a zatim slijede PDP (33,3%) i PUZ (20,1%). Međutim, moramo uočiti da se udjeli instrumenata u ukupnom UUDP-u značajno razlikuju. Prednjači PDP čiji ukupni iznos za sva kućanstva čini 6,74% ukupnog UUDP-a, što je puno više od udjela DD-a (0,9%) i PUZ-a (0,45%). Dakle, udio PDP-a 7,5 je puta veći od udjela DD-a, odnosno čak 15,1 puta veći od udjela PUZ-a. Zbog toga doprinose učincima triju instrumenata dijelimo njihovim udjelima u ukupnom UUDP-u, a zatim još s tako dobivenim omjerom za PDP. Rezultati pokazuju da zapravo PUZ najsnažnije doprinosi promjeni vertikalnog učinka, i to 2,6 puta više nego PDP, po „novčanoj jedinici“ instrumenta, a DD je 1,9 puta snažniji od PDP-a. S druge strane, socijalne naknade DD i PUZ puno snažnije (10,4 i 9,1 puta više) pridonose promjeni učinka rerangiranja.

Tablica 5.

Doprinosi poreza na dohodak s prirezom, pomoći za uzdržavanje i doplatka za djecu redistributivnom, vertikalnom i horizontalnom učinku

	PDP	PUZ	DD	Ukupno
Postotni doprinosi				
Vertikalni učinak	70,1	12,0	17,9	100,0
Učinak rerangiranja	33,3	20,1	46,6	100,0
Redistributivni učinak	72,3	11,5	16,3	100,0
Normalizirani doprinosi				
Vertikalni učinak	1,0	2,6	1,9	
Učinak rerangiranja	1,0	9,1	10,4	
Redistributivni učinak	1,0	2,4	1,7	
% ukupnog UUDP-a	6,74	0,45	0,90	

5. ZAKLJUČAK

U radu je analizirana horizontalna nejednakost koju izazivaju porez na dohodak s prirezom, pomoć za uzdržavanje i doplatka za djecu. Za ujednačavanje dohotka različitih vrsta obitelji korištena je „modificirana OECD-ova ljestvica“. Podsustav koji čine spomenuta tri instrumenta smanjuje nejednakost dohotka za oko 13%, što znači da je zadovoljeno načelo vertikalne pravednosti. Horizontalna nejednakost posljedica je nekoliko čimbenika. U sustavu poreza na dohodak neke skupine stanovnika (umirovljenici i obitelji koje žive na područjima posebne državne skrbi i brdsko-planinskim područjima) ostvaruju veće osobne odbitke od općih osobnih odbitaka. Pomoć za uzdržavanje i doplatka za djecu stvaraju značajnu razliku u dohotku između obitelji s djecom i bez djece. Unatoč tim čimbenicima, horizontalna nejednakost podsustava je relativno niska i iznosi tek oko 2,6% redistributivnog učinka, a najveću ulogu u njenom stvaranju ima doplatka za djecu.

LITERATURA

Duclos, J.-Y. i Araar, A., 2006. *Poverty and Equity Measurement, Policy and Estimation with DAD*. London: Kluwer Academic Publishers.

Urban, I., 2012. „Contributions of taxes and benefits to vertical, horizontal and redistributive effects“. Mimeo. Institute of Public Finance, Zagreb.

Zakon o socijalnoj skrbi, NN 57/11. Zagreb: Narodne novine.

Zakon o doplatku za djecu, NN 94/01, 138/06, 107/07, 37/08, 61/11. Zagreb: Narodne novine.

Zakon o porezu na dohodak, NN 177/04, 73/08, 80/10. Zagreb: Narodne novine.

DZS, 2011. *Pokazatelji siromaštva u 2010.* i broj 14.1.2. Državni zavod za statistiku.

PERSONAL INCOME TAX, BASIC FAMILY ALLOWANCE AND CHILD BENEFIT: VERTICAL AND HORIZONTAL EFFECTS OF INCOME REDISTRIBUTION

IVICA URBAN

INSTITUTE OF PUBLIC FINANCE, ZAGREB

JEL CLASSIFICATION: D31, D33, H23, H24

SUMMARY

This paper analyses the redistributive effects of personal income tax and surtax, basic family allowance and child benefit. Using hypothetical and real data on family incomes, it is examined whether the fiscal subsystem consisting of those three instruments meets the principles of vertical and horizontal equity. The modified OECD scale is used in income equalization for different types of families. The mentioned fiscal subsystem reduces income inequality, measured by the Gini coefficient by 12.8%, while the horizontal inequity effect is relatively low and amounts to 2.6% of the redistributive effect. The largest contribution to the reduction of inequality is provided by personal income tax and surtax, whereas the largest contributor to horizontal inequity is child benefit.

Keywords: taxes, social benefits, personal allowance, vertical and horizontal equity, redistributive effect